Тиждень 3
ТЕМА ТИЖНЯ «МОЇ ДРУЗІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто такі друзі? / Яким має бути друг (подруга)?
- Як знайти друзів?
- Чому нам цікаво разом?
- Як зберегти дружбу?
- Як піклуватися про друзів – домашніх улюбленців?

Завдання третього тижня:

1. Створювати у класі дружнє середовище – простір, де цінують дружбу і друзів;
2. Допомогти дітям з'ясувати критерії справжньої дружби, виокремити щирі стосунки;
3. Сприяти формуванню доброзичливого й толерантного ставлення до людей;
4. Сприяти усвідомленню в дітей цінності дружніх стосунків та їх важливості в житті;
5. Формувати відповідальне ставлення до тварин.

Очікувані результати третього тижня:

На кінець тижня учні *знатимуть:*

- хто такий друг;
- правила дружньої поведінки;
- правила дбайливого ставлення до тварин;

та вмітимуть:

- уживати форму кличного відмінка у звертанні (без називання термінів) та ввічливі слова;
- вести діалог, увічливо спілкуватися з однолітками та дорослими;
- слухати й чути один одного в умовах спілкування;
- дотримуватися правил дружби та налагоджувати дружні стосунки у класній спільноті, серед однолітків;
- доглядати домашніх улюбленців.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

Хто такі друзі? / Яким має бути друг (подруга)?

I. Ранкова зустріч. Чарівний клубочок «Комплімент»

Привітайтеся з учнями, попросіть їх стати в коло. Запропонуйте побавитися у гру «Чарівний клубок».

Гра в колі «Чарівний клубочок. Комплімент»

- Учасники гри сідають у коло.
- Учителька пропонує, передаючи один одному клубок вовняних ниток, говорити при цьому компліменти.
- Після того, як усі учні висловилися, педагог підбиває підсумок про те, що «чарівний клубочок» зміг усіх об'єднати.
- Після закінчення гри учителька запитує в дітей про їхні відчуття, коли їм говорили компліменти.

II. Вправа «Незакінчені речення про друга»

Запропонуйте учням поміркувати про те, хто такий друг і попросіть продовжити речення: «*Я вважаю, що друг – це той, хто ……., тому що …….*»

При цьому зазначмо, що учні мають наводити приклади з життя на підтвердження думки, яке вони сформулювали в незакінченому реченні.

III. Гра «Дружні лабіринти»

Додаток 1

а) Хто з друзів кращий рибалка (той, хто зліва на малюнку, чи той, хто справа)?

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

б) Які подарунки отримала Русалонька від друзів?

в) Розмалюй кошеня, яке грає з клубком

Після виконання цих завдань зазначте, що впродовж тижня будемо говорити про друзів – тих, які є в реальному житті, тих, кого ми собі уявляємо, читаючи казки, і про наших друзів – домашніх улюбленців.

IV. Слухання казки «Казочка про дружбу» (*автор – Наталія Гуркіна*). Бесіда «Хто такий друг?»

Казочка про дружбу

Щоранку Борсучок робить зарядку. Раз–два лапками, три–чотири хвостиком… Після неї він іде збирати росу й чаювати із Сонечком.

Та якось одного дня Борсучок зник. Сонечко розгублено ходило лугом і чекало на друга. Той не прийшов.

– Що трапилося? – почало хвилюватися світило.

Квіточки, яких теж здивувала відсутність Борсучка, запропонували:

– Треба з'ясувати причину. Попросимо мишку побігти до нього.

Сіренька голівкою на знак згоди кивнула, хвостиком махнула й побігла до нірки Борсучка.

– Тук, тук, тук, – постукала у дверцята. – Є хто вдома?

– Проходьте, – почулося зсередини.

Мишка дверцята відчинила й забігла в хатинку. Там у ліжечку лежав Борсучок.

– Тебе всі шукають, – пропищала мишка.

Той сумно зітхнув:

– Нездужаю я. Ніжка болить.

Сіренька ніжку оглянула, носиком замислено повертіла й сказала:

– Я незабаром повернуся. Чекай на мене.

Борсучок усміхнувся: «Не забули про мене друзі.»

Мишка побігла до квіточок і розповіла про хворобу Борсучка. Тут якраз і Сонечко підійшло.

Вислухавши сіреньку, світило дістало промінчика:

– Візьми. Він усі хвороби зцілює.

– А що з ним робити? – запитала мишка.

– Поклади поряд із хворою ніжкою, – порадило Сонечко.

– Гаразд, – кивнула сіренька і швиденько побігла до нірки хворого.

Незабаром усі побачили Борсучка. Він щасливо усміхався.

– Я знову здоровий! – вигукнув Борсучок.

– Ура–а! – заплескали пелюсточками квіточки.

– Ура–а, – щасливо усміхнулося Сонечко.

Всі раділи й веселилися. Друзі знову були разом!

Проведення вправи «Крісло автора» для обговорення змісту почутого

Одна дитина (за бажанням) сідає в «крісло автора» і виступає в ролі автора твору (бажано, щоб у цій ролі спробували себе якомога більше дітей). Інші діти формулюють запитання за змістом почутої казки, а «автор твору» повинен відповісти словами, максимально наближеними до тексту .

Обговоріть із дітьми, хто такі друзі, спираючись на персонажів казки. Підсумуйте думки дітей, що бути другом – це не лише слова, а й відповідальність, співпереживання, допомога.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

V. «Скажи мені, хто твій друг, і я скажу хто ти». Записування друзів у «Щоденник вражень». Лічба

1. Запитайте в учнів, чи вони знають відоме прислів'я «Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти». Що воно означає?
2. Попросіть учнів виконати індивідуальне завдання – записати за допомогою писаних чи друкованих літер, малюнків, позначок усіх друзів. Наголосіть, що це можуть бути учні з їхнього класу чи старші діти, сусіди, друзі зі садка або ж тварини – домашні улюбленці. Попросіть учнів підписати кожного друга.
3. Запропонуйте учням полічити їхніх друзів, що зображені на малюнку. Нехай учні позначать цю кількість числом. З'ясуйте, хто має найбільше друзів, а хто найменше, на наскільки? Визначте, хто має однакову кількість друзів.

Обов'язково підсумуйте, що в дружбі важлива не кількість. Ми можемо мати одного справжнього друга, і він буде ціннішим за десяток інших. Важливо, якими рисами характеру володіє наш друг.

VI. Вправа «Мій друг». Риси характеру друга

1. Розкажіть, що мета цієї вправи – з'ясувати, яким має бути друг і якими маємо бути ми, щоб бути другом. Розпочніть вправу самі, аби діти краще зорієнтувалися у правилах.

Вправа «Мій друг»

Діти стають у коло, по черзі називають риси характеру, якими володіє їхній друг / подруга, підходять до нього/ неї, беруть за руку і виводять на середину кола. Потім той, кого вибрали, виводить свого друга/ подругу і т. і. (може статися так, що якусь дитину не вибере ніхто, тоді вчителька бере за руку цю дитину, називає її позитивну рису характеру і стає разом із нею в коло). Так усі діти разом з учителькою створюють велике коло друзів.

2. Зверніться до дітей: «Подивіться, яке велике в нас утворилося коло, і в ньому опинились усі ми. Отже, всі ми – друзі, тому поплескаймо в долоні один одному». Діти плескають у долоні.

VII. Дослідження «Сила дружби»

Принесіть до класу оберемок із 30 тоненьких дерев'яних прутиків, зв'язаних докупи і запропонуйте їх зламати.

- Чи вдалося це зробити? Чому? Відповідь обґрунтуйте.

Розв'яжіть оберемок, дайте кожному одну паличку і запропонуйте її зламати.

- Чи вдалося це зробити? Чому? Відповідь обґрунтуйте.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

- Який висновок ми можемо зробити?
- Поясніть, чому люди повинні перебувати разом, взаємодіяти?

Під час виконання цієї вправи можна ще раз повернутися до обговорення того, що таке спільнота й у чому сила спільноти.

VIII. Вивчення й виконання «Пісні про дружбу»

Запропонуйте учням виконати «Пісню про дружбу».

Варто наголосити, що під час виконання потрібно відобразити рухами, мімікою настрій, характер пісні.

«Пісня про дружбу»

Музика: О. Янушкевич. Слова: М. Ясакова.

Знають всі, коли є друг – все світлішає навкруг,

Якщо сам не підведеш – друзів більше ти знайдеш.

Приспів: Дружать сонце і земля, ля-ля, ля-ля.

Дружать луки і поля, ля-ля, ля-ля.

Дружать діти на землі

І великі, і малі.

Разом ходим на гурток, поспішаєм на каток,

Нам незгоди не страшні – з другом весело мені.

Приспів.

Де єднає дружба всіх – там лунає пісня й сміх,
Свято нам несуть у дім – буде весело усім.

Приспів.

IX. Запитання для обговорення: Чи може казковий герой бути другом?

Запропонуйте запитання для обговорення.

Якщо діти погодяться, що казкові герої можуть бути друзями, то запитайте, хто з них найбільше підходить на роль друга.

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018 svitdovkola.org

Вправа «Оживи друзів»

Додаток 2

X. Рефлексія

Запропонуйте стати всім у коло, взятися за руки. Зверніться до дітей з такими словами:

– *Заплющте очі. Уявіть у своєму серці вогник добра, ніжності, дружби. Уявіть, як він збільшується, його сила переходить у вашу долоньку, а далі передайте у долоньку того, хто стоїть праворуч.*

– *Пригадайте, що сьогодні приємного і корисного відбулося, що вам запам'яталося найбільше?*

– *Усміхніться один одному. Спробуймо завжди дарувати один одному тільки добро і дружбу.*

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

Як знайти друзів?

І. Ранкова зустріч. Називання один одного пестливим, теплим, ніжним іменем

Привітайтеся й попросіть учнів стати в коло. Скажіть, що маєте чарівні окуляри, які допоможуть бачити світ у позитивному світлі. Переконатися в цьому допоможе гра.

Гра в колі «Чарівні окуляри»

1. Надягніть «чарівні» окуляри й назвіть учня, який стоїть праворуч, пестливим, теплим, ніжним іменем та додайте добре слово про нього: «О, як нам пощастило, що маємо Марусечку / Василька в класі. Вона / він пречудово співає/ гарно грає у футбол тощо. А тепер передавайте один одному «чарівні» окуляри, називаючи при цьому свого сусіда/сусідку справа також пестливим, теплим, ніжним іменем». Далі передайте окуляри наступному учневі, який має продовжити гру.

Підсумуйте, що ми вчимося не тільки цінувати тих, хто поруч, налагоджувати дружні стосунки, а й розрізняти «праворуч», «ліворуч».

2. Попросіть дітей сісти й домалювати подругу ляльці, щоби їй не було самотньо (на аркуші в клітинку).

Додаток 3

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

ІІ. Слухання казки про дружбу «Як Світлячок друга шукав». Обговорення прочитаної казки. Спілкування лексикою і несловесними засобами (жестами, мімікою)

1. Налаштуйте учнів на уважне слухання казки, скажіть, що на прикладі цієї казки можна навчитися бути кращим другом.

Казка «Як Світлячок друга шукав»

Літніми вечорами запалює Світлячок свій блакитний ліхтарик і літає-літає над травою. Що це він робить? Чим займається? Він шукає друга.

У кожного з вас є друг, а в декого навіть дуже багато друзів. А от у Світлячка не було жодного. Він знав, що з друзями можна весело й цікаво бавитись. От і захотілося йому знайти собі друга. Запалив він свій блакитний ліхтарик та й полетів шукати друга. Літав Світлячок, літав і раптом почув у траві якісь звуки. Присвітив ліхтариком і бачить: Коник стрибає, кудись поспішає. Світлячок гукнув до нього:

– Конику, Конику!

– Чого тобі? – зупинився той.

– Ти хочеш стати моїм другом? – запитав Світлячок.

– Так, хочу, - погодився Коник.

– Тоді ходімо зі мною, пограємось! – зрадів Світлячок.

– Добре, тільки трохи пізніше. Я зараз маю знайти свого молодшого братика. Він тільки що був тут і десь подівся. Вже темніє, а його все немає. Мама хвилюється, казала мені його знайти. Ти з'явився якраз вчасно. Допоможи мені, посвіти, будь ласка, на дорогу!

– Не можу я цим займатися, я маю друга шукати! – заявив Світлячок і полетів далі. Летів він, летів і раптом чує в траві якийсь звук. Присвітив він знову своїм ліхтариком і побачив Мураху. Біжить Мураха, а за спиною у неї мішечок. Світлячок крикнув до неї:

– Гей, Мурахо!

– Чого тобі? – запитує та.

– Чи не хочеш ти зі мною дружити?

– Хочу! – відповідає Мураха.

– Тоді гайда зі мною гратися! – вигукнув Світлячок.

– Добре, пограємось. Тільки трохи пізніше. Зараз я маю віднести додому цей мішечок. Будь ласка, присвіти мені, я заблукала й не бачу дороги.

– Немає в мене на це часу. Я маю шукати собі друга! – сказав Світлячок і полетів далі. І досі ще літає Світлячок зі своїм ліхтариком над травою. Чим він зайнятий? Чого прагне? Все шукає друга.

– Так і не знайшов?

– Ні, не знайшов.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

2. Запропонуйте учням виконати *вправу* ***«Запитання – відповідь»*** за змістом прослуханої казки. Нехай одна група дітей поставить запитання іншій групі, очікуючи від них відповіді, максимально наближеної до змісту.

Орієнтовні запитання:

- Навіщо Світлячок шукав собі друга?
- Як ви думаєте, чи знайшов собі Світлячок друга?
- Чому Світлячку не вдалося знайти друга?
- Хто міг стати другом для Світлячка?
- Що потрібно було зробити Світлячкові, щоб мати друга?

Для того, щоб покращити собі настрій, зініціюйте виконання ***мімічної вправи***.

- Покажіть за допомогою міміки та жестів, як виглядає Світлячок, що не має друзів.
- Покажіть за допомогою міміки та жестів, як виглядає Світлячок, що має друзів.

3. Вправа «Квітка». Збирання квітки з пелюсток, на яких написані/ зображені риси характеру друга. Гра «Голосування» (вироблення та прийняття правил дружби)

- Роздайте на кожну групу пелюстки, на яких записані слова (можна зробити додаткові позначки для тих дітей, які ще не читають):

  «допомагає» (рука),

  «підтримує» (дві руки),

  «б’ється» (батіжок),

  «ображає» (скривлена гримаска),

  «радіє» (усміх),

  «обзиває» (перекреслений язик),

  «ділиться» (поділене навпіл яблучко),

  «захищає» (щит) тощо.

- Запропонуйте дітям зібрати у квітку тільки ті пелюстки, на яких записані слова, які, на їхню думку, характеризують справжнього друга.

Додаток 4

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Замість цього, можна виконати ***ситуаційну вправу.***

- Об'єднайте дітей у групи, опишіть завдання: наші команди збираються у тривалу і важку поїздку на Місяць. Якими рисами має володіти наш друг, щоб ми взяли його в цю мандрівку? Можна поставити учням проблемні запитання:
  1. *Чи друг повинен бути сильним?*
  2. *Чи від друга має бути користь?*
  3. *Що ми найбільше цінуємо у друзях?*

4. Створення «візуального словника». Підбір відповідних слів, які характеризують «друга» (який він?), «подругу» (яка вона?), звірятко (яке воно?). Дослідження чоловічого, жіночого і середнього роду іменників та прикметників (без називання термінів)

1. Запропонуйте учням визначити найважливіші риси характеру, які ми цінуємо в наших друзях. Запишіть ці слова друкованими літерами різними кольорами на картках паперу і почепіть на стіну, поясніть, що так ми створюємо наш словник, який допомагатиме збагачувати наше мовлення.
2. Погрупуйте слова у три рядки: перший на означення осіб чоловічого роду, другий – жіночого, третій - середнього.

Він (друг) – вірний, відповідальний, добрий, рішучий, веселий.
Вона (подружка) – вірна, добра, милосердна, весела.
Воно (звірятко/ кошеня/ цуценя) – кумедне, веселе, миле, пухнасте тощо.

3. Запитайте, яка різниця між цими групами слів (перша характеризує чоловіка, друга – жінку, третя – малих тварин). Дочекайтеся, щоб діти зауважили різницю в закінченнях і спробували зробити свій висновок.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

4. Підсумовуючи, розкажіть про чоловічий, жіночий і середній рід, що є в українській мові. Скажіть, що рід стосується не лише людей, тварин, а й предметів, речей. Щоб визначити рід, зазвичай варто підставити відповідне слово – він (чоловічий рід), вона (жіночий рід), воно (середній рід).

5. Перегляд та обговорення мультфільму про дружбу

Діти переглядають мультфільм «Найсправжнісінька пригода»: https://www.youtube.com/watch?v=VFQWg-rszfc або «Пригоди лісових друзів – Своїх друзів бережіть»: https://www.youtube.com/watch?v=Dh4nKKhE6BA
Запитання для обговорення:

– *Яка пригода сталася між звірятами?*

– *Чи можна головних героїв мультфільму назвати справжніми друзями?*

– *Представте свою думку та обґрунтуйте.*

6. Знаходження відмінностей між двома друзями. Вивчення «мирилки»

- Зазначте, що немає у світі однакових людей, усі ми різні. Часто нерозуміння цього приводить до сварок, непорозумінь і конфліктів. Тому спробуймо знайти відмінності між друзями і зрозуміти, що це не привід для сварок, насправді відмінності збагачують дружбу.

Додаток 5

Знайдіть п’ять відмінностей у друзів:

- Попросіть учнів навести власні приклади ситуацій із порушеннями правил дружби та способів примирення (наприклад, за допомогою мирилки).

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Під час проговорювання мирилок діти можуть імітувати способи примирення (потиснути один одному руки, поплескати в долоні, послати один одному повітряний поцілунок, обійняти за плече тощо). Прочитайте учням усі мирилки, запитайте, яка найбільше сподобалася, і вивчіть її.

Мирилки

1.
Дві подружечки зажурилися,
Дві подружечки посварилися.
Тобі яблучко, мені грушечка
– Не сварімося, моя душечко.
Тобі яблучко, мені зернятко
– Не сварімося, моє серденько

2.
Подивися просто в очі;
Я сваритися не хочу.
Я образить не хотів,
Ненароком зачепив.
Просто в очі подивись
І зі мною подружись.

3.
Грались, грались, розважались,
Веселились і сміялись.
Потім раптом посварились,
Сіли, стихли, зажурились.
Годі, годі сумувати!
Соромно ворогувати!
Не злостуй і схаменись,
Та до мене усміхнись.

4.
Дам тобі назустріч руку.
Проженемо сварку-муку.
Настрій радісний, веселий
Хай панує в оселі.

7. Рефлексія «Чарівний пензлик настрою»

Запропонуйте учням стати в коло. Учні тримають у руках символічний пензлик і по черзі говорять:
«Мій настрій після закінчення заняття ..... кольору, тому що .....» .

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Чому нам цікаво разом?

I. Ранкова зустріч «Улюблене заняття мого друга»

- Привітайтеся з учнями, запропонуйте стати в коло й порозмовляти в парах із сусідом, хто поруч зліва, про улюблені заняття, захоплення.
- Попросіть учнів представити не своє улюблене заняття, а заняття свого однокласника – сусіда, похваливши його.
- Вправа продовжується доти, поки всі діти не представлять свого сусіда.
- Подякуйте всім за роботу та попросіть подякувати один одному оплесками.

Узагальніть, що сьогодні будемо розглядати проблему «Чому нам цікаво разом?». Дуже часто нам цікаво тому, що в кожного з нас є свої захоплення.

II. Вправа «Веселка захоплень». Обговорення спільних зацікавлень

- Запропонуйте кожній дитини вибрати кольорову смужку паперу, яка відповідає його / її захопленню.

Наприклад: червоний – конструювання, оранжевий – танці, жовтий – малювання, зелений – ліплення, голубий – математика, синій – гра на музичних інструментах, фіолетовий – спів.

- Діти вибирають смужку відповідно до свого захоплення й на килимку викладають веселку.
- Потім діти сідають в навчальні центри / осередки відповідно до своїх захоплень і придумують оригінальну назву групи. Учитель звертається до груп, що об'єдналися довкола осередків, із такими завданнями:

Завданння:

Математичний центр / осередок

Додаток 6

– Розгляньте зображення поїзда. Визначте й назвіть знайомі геометричні фігури, за допомогою яких його утворили.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

Центр / осередок конструювання

– Спробуйте себе в ролі конструкторів. Сконструюйте виріб за власним бажанням за допомогою LEGO-конструктора.

Центр / осередок малювання

– Уявіть себе в ролі художників і спробуйте намалювати картину мильними бульбашками.

– У мильний розчин (до води долийте трохи шампуню або мила) додайте акварельної фарби. Колір обирайте на власний розсуд.

– Візьміть соломинку й обережно дмухніть через неї в мильну воду, створюючи якнайбільше бульбашок.

– Тепер візьміть акварельний папір та легенько прикладіть його зверху до бульбашок. Дайте просохнути. Щоб зробити папір ще яскравішим, прикладайте його до бульбашок різних кольорів.

– Придумайте назву своїй роботі.

Музичний центр / осередок

– Утворіть оркестр із різних музичних інструментів (маракаси, брязкальця, бубони, дзвіночки, металофони, трикутники) і здійсніть музичний супровід відомої дитячої пісні.

Центр / осередок ліплення

– Спробуйте зробити картину з пластилінових кульок.

– Спочатку візьміть звичайну пластикову тарілку й нанесіть на неї контур майбутнього малюнка.

– Потім контури заповніть кульковою масою різних кольорів.

– Придумайте назву вашій композиції.

Попросіть продемонструвати результати роботи кожного осередку й оцінити власні здобутки.

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

III. Слухання й обговорення вірша Н. Тріщ «Нові сусіди»

- Прочитайте запропонований вірш та обговоріть його.
- Після прослухання з'ясуйте значення незрозумілих слів.

Нові сусіди

У мене радість, у мене новина –
нові в нас сусіди, велика родина,
кримськотатарська сім'я аж із Криму
до Львова приїхала на осінь та зиму.

А ми їх гостинно у нас зустрічали,
сусідство і дружбу пропонували.
Хороший сусід, наче мама і тато,
Завжди він поруч, у будні і свята.

Батько сусід разом з моїм татом
кордони Вітчизни пішов захищати,
наші матусі - найкращі у світі,
готують смачні кубите та бісквіти,
ми – дітлахи, граєм ігри в садочку,
співаєм, жартуєм, водим таночки.

Тепер ми з Софі, так звати сусідку,
готуєм уроки разом. Ну, а влітку
в табір поїдемо в гори Карпати,
щоби Україну краще пізнати,
звичаї наші та кримськотатарські,
ми ж бо сусіди й подружки найкращі.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

Запитайте в учнів про таке:

1. Чи траплялося вам бути в ролі нового сусіда/ нової сусідки? Як ви почувалися? Як шукали підтримку й налагоджували дружні стосунки?
2. Чому цим дівчаткам цікаво разом?
3. Що зробила дівчинка, щоб подружитися із новою сусідкою? (пізнає звичаї, бавиться, робить разом уроки, допомагає…)
4. Чому важливо пізнавати друзів, коли ми хочемо подружитися?
5. Чому важливо допомагати друзям, якщо вони потрапили у скруту?
6. Чи знаєте ви, чому дівчинка Софія разом із родиною змушена була виїхати з Криму й переїхати до Львова?

IV. Вивчення пісні-руханки «Якщо ти радієш»

- Запропонуйте дітям стати в коло й вивчити цікаву пісню-руханку «Якщо ти радієш».
- Під музичний супровід діти виконують пісню – руханку. «Якщо весело живеться».

Якщо весело живеться

Якщо ти радієш, що друзі з тобою,
Плесни в долоні тричі: один-два-три.
Якщо ти радієш, що сонце світить,
Хитни головою двічі: один-два.
Якщо ти радієш метелику в полі,
Підстрибни високо двічі: один-два.
Якщо ти радієш дощику,
Присядь на місці двічі: один-два.
Якщо ти радієш веселці у небі,
Тупни ногою двічі: один-два.
Якщо ти радієш, що друзі з тобою,
Плесни в долоні тричі: один-два-три.

V. Рефлексія. Вправа «Мікрофон»

Діти по черзі беруть у руки уявний мікрофон і висловлюють припущення, чому нам цікаво разом (що у нас спільного?).

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Як зберегти дружбу?

І. Ранкова зустріч. «Вітання-руханка»

Привітайтеся й налаштуйте учнів на позитивний настрій. Скажіть, що створити добрий настрій нам допоможе усмішка, особливо якщо ми її одержимо в дарунок і віддячимося тим самим.

Вправа «Усмішка в дарунок»

Запропонуйте учням стати в коло, взятися за руки, подивитися один одному у вічі, подарувати свої найприємніші та найщиріші усмішки.

Щоб додати позитивної енергії нашому організмові, варто зробити руханку, співаючи:

В нашім класі друзі всі
(*діти тримаються за руки)*
Раз, два, три
(*роблять три оплески)*
І великі, і малі
(*роблять рухи руками)*
Раз, два, три
(*роблять три оплески)*
Руку дай тому, хто справа,
(*взяти сусіда за руку, який стоїть праворуч)*
Руку дай тому, хто зліва,
(взяти сусіда за руку, який стоїть ліворуч)
Ми – одна сім'я!

Можна побавитися в пальчикову гру «Сяє сонечко привітне», що додає гарного настрою.

Нехай учні стануть у коло, долоні затиснуті в кулачки, і разом виконають пальчикову гру.

Сяє сонечко привітне
(*учні надають долоням округлої форми, подібної на пуп'янок.*
Далі пальці розводять та потроху відхиляють убік.
Утворюється велика квітка, що розпустилася).
Квітка з пуп'янка розквітне
(*учні витягують руки вверх)*
Разом квітку зростимо
(*учні протягують руки вперед, ніби дарують квіточку)*
І (Оленці) віддамо
(*називають ім'я сусіда / сусідки справа*).

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

II. Вироблення та прийняття правил дружби

1. Розкажіть про казкову тваринку, яка називалася Самушок і її правила дружби (авторка Катрі Кірккопельто). Наведіть ці правила:

> 1. *Люб'язно привітай друга (помахай вухами – це завжди справляє приємне враження).*
> 2. *Уклонися (тільки не забий голову!).*
> 3. *Запропонуй другові стілець (такий, що не рипить).*
> 4. *Не кусайся (другові буде боляче).*
> 5. *Скажи щось приємне (у тебе чудовий хвостик).*
> 6. *Говори тихо (принаймні не гарчи).*
> 7. *Дивися в очі (але не витріщайся!).*
> 8. *Запитай у друга, як справи?*
> 9. *Вияви зацікавленість, коли друг про щось розповідає.*
> 10. *Подякуй другові за візит.*
> 11. *Поплескай друга по плечі (легенько, інакше зіб'єш із ніг.*

2. Дайте дітям можливість і час посміятися з цих кумедних правил. Скажіть, що ми не тварини, а люди, тому маємо укласти свої правила. Однак частина цих правил нам теж підходить.
   - Які з них? (можна ще раз зачитати всі правила).
   - Попросіть дітей полічити всі правила й визначити, скільки правил ми можемо застосовувати в нашому житті.
3. Запитайте в учнів, які правила дружби вони б запропонували для спільного переліку. Запишіть ті правила, які пропонують учні, друкованими літерами або позначками.

> Зачитайте дітям інші правила дружби, наприклад*:*
> «*Радіти успіхам і досягненням друга», «Берегти таємниці друга»* та ін.

4. Після оголошення правила попросіть підняти руки тих учнів, які погоджуються з правилом, і тих, які не погоджуються. Нехай діти підрахують руки, підняті «за» і «проти».

> *Прийміть ті правила дружби, за які проголосувала більшість дітей. Прийняті більшістю дітей правила можна записати на аркуші паперу, щоб усі діти могли підписатися під ними.*

Усі діти плескають у долоні, вітаючи одне одного з успішним закінченням голосування.

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

III. Розгляд проблемних ситуацій «Як зберегти дружбу?»

Об'єднайте дітей у групи. Роздайте кожній групі учнів фотографії / малюнки, на яких зображені різні проблемні ситуації.

1. *Які почуття виникають у вас під час розгляду конкретної проблемної ситуації?*
2. *Проаналізуйте сфотографовану ситуацію, укажіть, які слова / словосполучення /дії зможуть допомогти вирішити проблему мирним шляхом.*
3. *Чи знаєте ви, що робити й куди звертатися, коли вас ображають, принижують, цькують?*

Орієнтовні зразки фотографій для аналізу проблемних ситуацій

Додаток 7

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

IV. Вправа «Тренуємось розпізнавати емоції»

- Запропонуйте дітям стати в коло і показати за допомогою міміки та жестів те, що ви відчуваєте, коли найкращий друг переміг на змаганнях, захворів, написав добре контрольну роботу, впав із велосипеда тощо.

Запитання до учнів:

1. *Чи легко було зображувати різні емоції?*
2. *Чи вдалося зобразити те, що було потрібно?*

Учителька звертає увагу на те, що люди можуть спілкуватися мовою жестів, міміки тощо.

V. Перегляд та обговорення мультфільму *«Мудрі казки. Квіти дружби»*

- Діти переглядають мультфільм «Мудрі казки. Квіти дружби» (https://www.youtube.com/watch?v=FYrcW2GRqcg).

Поставте запитання до переглянутого мультфільму:

1. *Через що між Їжачком і Зайчиком почалась суперечка?*
2. *Яку пораду дала друзям тітонька Ведмедиця?*
3. *Що вам сподобалось у мультфільмі? Чому?*
4. *Що не сподобалось? Чому?*

VI. Виготовлення закладки для книжки «Закладка для друга»

Додаток 8

- Попросіть, щоб учні підготували матеріали та пристосування: картон, лінійку, простий олівець, гумку, кольорові олівці (фломастери), ножиці, клей, кольоровий папір, бісер, лелітки, штучні матеріали за бажанням.

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Опис завдань:

1. Із додатка виріж шаблон закладки.
2. Наклади шаблон на лицеву сторону картону (колір картону вибери за бажанням), обведи олівцем шаблон по контуру. Домалюй необхідні лінії на малюнку та наміть лінію згину, як показано на малюнку

3. Перегни частину закладки, як показано на малюнку.

4. Виконай оздоблення закладки за власним задумом. Подаруй закладку другові/подрузі.

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

VII. Рефлексія. Вірш А. Костецького «Про друга»

- Прочитайте вірш А. Костецького «Про друга».

Про друга

Твій друг
тобі віддасть усе:
і свій квиток на карусель,
і цвях, і ґудзик, і літак,
та не за щось –
а просто так.
І збільшувальне скельце,
найкраще у дворі,
твій друг
зі щирим серцем
тобі віддасть – бери!
І ти нічого не жалій –
ніколи і нітрохи!
І навіть
м’яч футбольний свій
віддай, як друг попросить .
І усміхнеться друг тобі –
аж схочеться співати.
І ти подумаєш тоді:
«Як гарно – дарувати!..»

- Учні висловлюють власні почуття від прослуханого вірша.
- Беруться за руки в колі й висловлюють побажання один одному.

Учителька робить підсумок про цінність дарувати іншому усмішку, гарні емоції, подарунки, свій час тощо.

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Як піклуватися про друзів – домашніх улюбленців?

І. Ранкова зустріч. Виконання пісні Ганни Чубач «Черепаха – аха»

- Привітайтеся з учнями, оголосіть, що сьогодні будемо говорити про те, як піклуватися про друзів – домашніх улюбленців.
- Попросіть учнів стати в коло і розказати про свого домашнього улюбленця. Якщо в дитини його немає, то вона може розповісти про те, кого б їй хотілося завести і про кого турбуватися.
- Запитайте в учнів, чому домашніх тварин уважають друзями людини. У чому тварини допомагають людині?
- Для створення гарного настрою можна разом виконати пісню на слова Ганни Чубач.

Черепаха - аха

Черепаха - аха-аха
У воді сиділа-діла,
Черепаха - аха-аха
Свої ніжки мила-ила.

Крокодили-дили-дили
Пропливали-али-али,
Черепаху-аху
Налякали-али-али.

Черепаха - аха-аха
На піску сиділа-діла,
Черепаха - аха
Свою спинку гріла-іла.

Два удави-ави-ави
Проповзали-али-али,
Черепаху - аху
Налякали-али-али.

Черепаха - аха-аха
У траві сиділа-діла,
Черепаха - аха
Конюшинку їла-їла.

Понад нею гуси-уси
Пролітали-али-али,
Черепаху - аху
Налякали-али али.

Черепаха - аха-аха
На камінчик сіла-іла,
Черепаха - аха
Перелякано тремтіла.

Ну, а потім-отім-отім
Піднялась на крила-ила
І за хмари-ари-ари
Полетіла-іла-іла.

І маленькі діти знають:
Черепахи не літають.
А коли багато страху,
То злетить і черепаха!
Аха-аха-аха...

- Запитайте в дітей, чи їм сподобалася пісня і чи було весело? Хто хотів би мати вдома черепашку?

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

II. Пантоміма «Яку домашню тваринку я хотів би / -ла б мати»

Пограйте у гру-пантоміму.

- Одна дитина за допомогою міміки й жестів показує домашнього улюбленця, якого вона має або хотіла би мати.
- Інші повинні назвати цю тварину.
- Важливо наголосити, щоб учні не викрикували відповіді під час гри, а дочекались закінчення показу пантоміми.

III. Гра «Танграм» (із геометричних фігур учні складають зображення собачки, котика, рибки тощо)

Додаток 9

Танграм – це відома у всьому світі китайська гра про складання фігур із частинок розрізаного квадрата розміром 10 х 10 см

Орієнтовні приклади фігур тварин, змодельованих із частин танграма.

- Попросіть учнів визначити знайомі геометричні фігури в цих тваринках.
- Запропонуйте зробити самим обрану тваринку, використовуючи готові геометричні фігури (частини танграма).

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

IV. Спостереження за поведінкою тварин у шкільному живому куточку / перегляд відеозапису (фотоколажів / учнівських малюнків)

- Попросіть учнів поспостерігати за тваринами у шкільному «живому куточку» або ж переглядаючи фрагмент відеофільму.

Бесіда за результатами спостереження /за змістом відеозапису:

- *За якою тваринкою ти спостерігав / спостерігала?*
- *Опиши її за зовнішніми ознаками.*
- *Які особливості поведінки тваринки ти побачив (побачила)?*
- *Що тебе найбільше вразило, коли ти спостерігав (спостерігала) за цією тваринкою?*
- *Як ти вважаєш, чому люди заводять вдома цю тваринку?*
- *На твою думку, як може «віддячити» тваринка за дбайливе ставлення людини до неї?*
- *Чи можна домашнього улюбленця назвати другом? Відповідь обґрунтуй.*

V. Діалог / сюжетно-рольова гра «Як я піклуюся про друга – свого домашнього улюбленця»

Додаток 10

- Учитель роздає дітям по одній листівці із зображенням кота, собаки, папуги, рибки, хом’ячка тощо. Діти об’єднуються в групи по чотири особи (відповідно до того, яка тварина зображена на листівці).

- Запропонуйте учням підготувати розповідь про те, як вони будуть доглядати за твариною (тією, що зображена на листівці), чим годуватимуть її, де вона спатиме, чи потрібно її вигулювати тощо. Потім групи по черзі презентують свої відповіді.

- Можна запропонувати учням пограти в комп'ютерні ігри онлайн «Догляд за тваринами» (наприклад, із сайта http://www.game-game.com.ua/uk/tags/793/), після цього обов'язково проведіть бесіду:

Запитання до дітей

– *Яка тваринка є у вас вдома і чи ви піклуєтеся про неї? Як?*

– *За якою тваринкою ви доглядали в цій грі?*

– *Що саме потрібно було виконати, щоб тваринка почувала себе добре?*

– *Як саме тваринка висловлювала своє незадоволення?*

– *Чим сподобалась тобі гра?*

– *Якби тобі потрібно було доглядати таку тваринку в житті, на що ти б звертав (звертала) увагу?*

- Розкажіть учням, що їхнім тваринам пощастило, бо вони мають таких дбайливих господарів. Однак багато тварин – безпритульні, вони голодні, не мають прихистку. Наголосіть учням на тому, що коли вони разом із батьками вирішать узяти в родину домашнього улюбленця, то найкраще, щоб ці тварини були з притулку. Так тварини стануть справжніми друзями родини.
- А ще пригадайте учням про те, що тварини допомагають нам. Тому тварин треба шанувати і ставитися до них, як до друзів. У разі жорстокого поводження з тваринами слід обов'язково звертатися в поліцію (номер 102).

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

VI. Гра «Дружній гурт»

- Мета цієї вправи – навчити виділяти основні ознаки у групах тварин (високий – низький, широкий – вузький, довгий – короткий) та рукотворних об'єктах (будиночка), поєднувати тварин за спільною ознакою, будувати порівняльні ланцюжки, формувати міцні обчислювальні навички (на 1 більше, менше, стало порівну) й розвивати уважність, спостережливість.
- Скажіть учням, що наша вправа покликана допомогти тваринам знайти їхні будиночки, щоб песики і котики перестали бути безпритульними. Учні мають розмістити героїв відповідно до кожного будиночка.

Додаток 11

Запитайте в учнів:

- *Чи всі звірята знайдуть свій будиночок?*
- *У якому будиночку можуть жити двоє звірят?*
- *Скільки будиночків не вистачає?*
- *Що зробити, щоб усім друзям стало затишно?*
- *Для кого з друзів буде комфортним широкий будиночок? (Чому?)*

- Запропонуйте учням облаштувати вулицю друзів і розмістити будиночки від найвищого до найнижчого. Чи можна поселити на цій вулиці лисицю?

© ЛМГО "Центр освітньої політики", 2018

VII. Ліплення з пластиліну чи пластичних матеріалів улюбленої тварини

Приклади технологічних карт:

Виготовлення черепахи з пластиліну

Виготовлення риби з пластиліну

Виготовлення папуги з пластиліну

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018

Виготовлення котика з пластиліну

VIII. Рефлексія. Вправи «Мікрофон» / «Клубочок»

Діти по черзі беруть у руки уявний мікрофон та висловлюють свої враження, почуття, емоції від прослуханого й побаченого впродовж дня.

Важливо ще раз підкреслити, що тварини часто рятують людям життя, допомагають нам у побуті (наприклад, собаки, коні), покращують наш настрій.

На завершення запаліть разом Свічку дружби (гарна традиція, вогонь – символ родинного затишку, а учні у класі стають не лише друзями, а й шкільною родиною).

© ЛМГО “Центр освітньої політики”, 2018